



Utbildningsdepartementet
u.remissvar@regeringskansliet.se
hugo.wester@regeringskansliet.se

Dnr: U2020/00060/S

Yttrande från trossamfundet Romersk-katolska kyrkan över betänkandet Nya regler för skolor med konfessionell inriktning (SOU 2019:64)

Romersk-katolska kyrkan avstyrker förslaget om ett etableringsstopp för fristående grund- och gymnasieskolor med konfessionell inriktning.

Romersk-katolska kyrkan anser att ett etableringsstopp skulle utgöra ett allvarligt brott mot föräldrars rätt att bestämma över sina barns uppfostran och utbildning, samt strida mot Sveriges internationella åtaganden på detta område. Ur ett internationellt perspektiv utmärker sig Sverige redan idag på ett negativt sätt när det gäller respekten för föräldrars rättigheter inom skolväsendet.

Familjens rättigheter gentemot staten måste försvaras

Familjen utgör den första och grundläggande naturliga sammanslutningen mellan människor. Familjens specifika ändamål är att vara den trygga och kärleksfulla gemenskap där barn kan tas emot och få sina materiella och andliga behov tillgodosedda. Det är föräldrarna som har den primära rätten, och också plikten, att se till så att barnen får den uppfostran och utbildning som de behöver. Denna rätt och plikt är oförbytterlig, den kan inte överlåtas till någon annan. När det gäller rätten att bestämma över barnens skolgång har familjen därför ett självklart företräde framför staten.

Staten ska inte ta ifrån familjen dess rättigheter, utan värna och skydda dem. Staten har en skyldighet att säkerställa familjens rätt att uppfostra barnen i enlighet med familjens egen övertygelse i moralfrågor och religiösa frågor. Staten har också en skyldighet att säkerställa familjens rätt att välja en skola som överensstämmer med familjens övertygelse, samt se till så att de enskilda familjerna tillförsäkras den faktiska möjligheten att förverkliga denna rätt.

Endast om föräldrarna i en viss familj på ett allvarligt sätt skulle brista i sina skyldigheter gentemot barnen ankommer det på staten att gripa in till försvar för barnen. Men inte heller i ett sådant undantagsfall får staten sätta sig själv i familjens ställe, utan får enbart gå in och täcka upp för

KATOLSKA BISKOPSÄMBETET

Postadress:
Box 4114
SE-102 62 Stockholm
Sweden

Telefon och fax:
Tfn +46 (0)8-462 66 00 (växel)
Fax +46 (0)8-462 94 25

Besöksadress:
Götgatan 68
Stockholm

Bankgiro:
594-7205

Hemsida:
www.katolskakyrkan.se

föräldrarnas specifika brister. Enligt subsidiaritetsprincipen måste staten alltid avhålla sig från att orättmätigt överta familjens befogenheter eller blanda sig i familjens liv.

När det gäller skolväsendet har staten rätt att försäkra sig om att alla elever får den kunskap som är nödvändig för att samhällets gemensamma goda ska kunna förverkligas. Det kan handla om kunskap i frågor som rör civila och politiska plikter, liksom vissa minimikrav när det gäller kunskap inom andra ämnen. Men vid uppställandet av sådana minimikrav måste staten alltid respektera familjernas rättighet att utforma skolor enligt sina egna önskemål, både beträffande själva lektionsundervisningen och beträffande övriga delar av utbildningen.

Familjens rättigheter inom skolväsendet måste alltid försvaras gentemot övergrepp från statens sida. Det gällde till exempel i Tyskland under 1930-talet då de nationalsocialistiska myndigheterna upplöste de katolska skolorna eller omvandlade dem till offentliga skolor. Det var bland annat på grund av sådana övergrepp som de internationella konventionerna om mänskliga rättigheter en gång tillkom, konventioner som innefattar rätten för föräldrar att ge sina barn en utbildning i enlighet med den egna religiösa övertygelsen. Mot denna bakgrund måste det betraktas som en tragedi att den svenska regeringen tillsammans med Centerpartiet och Liberalerna nu arbetar för att införa ett etableringsstopp för fristående skolor med konfessionell inriktning.

Ett etableringsstopp bryter mot internationella konventioner och inhemsk lagstiftning

Utredningen har fått i uppdrag att lämna de författningsförslag som behövs för att införa ett etableringsstopp för fristående grund- och gymnasieskolor med konfessionell inriktning. Men i direktiven anges inte vilka skäl som skulle kunna motivera införandet av ett etableringsstopp, något som måste betraktas som mycket anmärkningsvärt.

Om syftet vore att komma tillrätta med problem vid enskilda skolor finns det flera mindre ingripande åtgärder som skulle kunna vidtas, till exempel att stärka tillsynsmyndigheternas förmåga att övervaka och agera mot de specifika skolor där problem förekommer. Att i stället införa ett generellt förbud mot etablering av fristående skolor med konfessionell inriktning utgör en uppenbart oproportionerlig åtgärd.

Romersk-katolska kyrkan delar utredningens bedömning att ett etableringsstopp kan utgöra diskriminering enligt Europakonventionen och diskrimineringslagen, en otillåten begränsning av näringsfriheten enligt regeringsformen och EU-rätten, strida mot respekten för religiös övertygelse enligt Europakonventionens första tilläggsprotokoll artikel 2, strida mot den fria etableringsrätten enligt EU-rätten samt är problematiskt i förhållande till rätten att inrätta och driva skolor enligt barnkonventionen.

Romersk-katolska kyrkan anser därutöver att redan det nuvarande förbudet i skollagen mot konfessionella inslag i undervisningen utgör ett brott mot Europakonventionens första tilläggsprotokoll artikel 2. Denna artikel stadgar som bekant att staten, i sin verksamhet i fråga om utbildning och undervisning, ska respektera föräldrarnas rätt att tillförsäkra sina barn sådan utbildning och undervisning som står i överensstämmelse med föräldrarnas religiösa och filosofiska övertygelse. Romersk-katolska kyrkan vill här särskilt lyfta fram att den svenska regeringen tidigare delade vår uppfattning och i enlighet därmed har uttalat att: "Ett krav på att undervisningen vid en fristående skola skall vara icke-konfessionell torde inte vara förenligt med Sveriges internationella

åtaganden" (prop. 1995/96:200 s. 40). Det är därför mycket beklagligt att regeringen nu är beredd att gå ännu längre och förbjuda konfessionella inslag även inom utbildningen i övrigt.

Som motargument brukar anföras att kravet att undervisningen ska vara icke-konfessionell är nödvändigt för att säkerställa en objektiv, kritisk och pluralistisk undervisning. Men ett sådant argument blundar för förhållandet att ingen undervisning eller utbildning kan vara helt frikopplad från någon form av filosofisk eller religiös övertygelse. I själva verket bygger den nuvarande utbildningen i de svenska skolorna på en sekulär livsåskådning, en sekularism som i sig varken är objektiv, neutral eller opartisk. I stället utgör sekularism en egen, specifik form av filosofisk övertygelse, något som Europadomstolen också har betonat (målet Lautsi m.fl. mot Italien).

Sverige har redan en negativ särställning ur ett internationellt perspektiv

Internationellt sett intar Sverige redan idag en extremposition när det gäller inskränkningar i familjens rätt att ge barnen en utbildning och undervisning som överensstämmer med den egna religiösa övertygelsen. Sveriges negativa särställning skulle ytterligare förstärkas om det infördes ett totalt förbud mot att etablera fristående skolor med konfessionell inriktning. Såvitt Romersk-katolska kyrkan känner till är det enbart ett litet antal totalitära, icke-demokratiska stater som upprätthåller ett motsvarande förbud.

Även utredningen påpekar att bland de länder som utan att reservera sig har tillträtt Europakonventionens första tilläggsprotokoll artikel 2 har det inte gått att hitta något land där det råder ett etableringsförbud för skolverksamheter med konfessionell inriktning. Utredningen konstaterar också att Sverige i förhållande till andra konventionsstater redan har genomfört fler begränsningar än övriga stater när det gäller möjligheten till konfessionella inslag i skolväsendet, samt att det i Sverige finns ytterst få alternativa vägar att genomföra utbildning, bland annat eftersom möjligheten till hemundervisning är starkt begränsad (s. 416).

Försöket att införa ett etableringsstopp bör avbrytas

Romersk-katolska kyrkan anser att den svenska regeringen och de övriga riksdagspartierna borde ha som målsättning att stärka familjens rättigheter, inte urholka dem. De borde arbeta för att öka respekten för internationella konventioner om mänskliga rättigheter, även när det gäller skolväsendet, i stället för att undergräva dem och försöka kringgå dem. Vi vill därför hoppas att de partier som arbetar för att införa ett etableringsstopp för fristående skolor med konfessionell inriktning noggrant tänker igenom vilka konsekvenser ett etableringsstopp skulle få när det gäller familjens rättigheter, och när det gäller Sveriges ställning som demokratisk rättsstat, och att de därefter beslutar sig för att avbryta arbetet.

Stockholm, den 7 maj 2020

Kardinal Anders Arborelius ocd
Biskop av Stockholms katolska stift

